

БӨЛІМ: UNIVER / АТУ / СТУДЕНТ

Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызмет (ҚР медициналық қылмыстық құқық бұзушылықтар кодексінің 424-бабы)

ЖАРИЯЛАНДЫ
20.11.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/183980/>**ӘОЖ 614/615:34(045)****Асильбек Тоғжан, Амир Аселя**

Алматы технологиялық университеті

Алматы қаласы

Жумабаева Куралай Жумабаевна

Алматы технологиялық университеті

Әлеуметтік гуманитарлық пәндер кафедрасының ассистент профессоры,
заң ғылымдарының кандидаты

Аннотация

Бұл мақалада Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 424-бабы – «Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызмет» мазмұны құқықтық және әлеуметтік қырынан қарастырылады. Авторлар заңсыз медициналық қызмет көрсету, рұқсатсыз фармацевтикалық жұмыс атқару, лицензиясыз дәрілік заттарды сату әрекеттерінің қоғамға қауіптілігі мен салдарын талдай отырып, бұл құқық бұзушылық үшін көзделетін қылмыстық жауапкершілік шараларын түсіндіреді. Сонымен қатар денсаулық сақтау саласындағы заң талаптарын орындаудың маңыздылығы негізделеді.

Кіріспе

Медицина қызметі — адам өмірі мен денсаулығын сақтауға бағытталған аса жауапты сала. Бұл бағыттағы кез келген заң бұзушылық тек медициналық көмек сапасын төмендетіп қана қоймай, азаматтардың өміріне тікелей қауіп төндіреді. Сондықтан Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі денсаулық сақтау саласындағы заңсыз әрекеттерге қатаң жауапкершілік қарастырады. Соның бірі — 424-бап: «Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызмет».

Бұл бап медициналық немесе фармацевтикалық қызметті тиісті кәсіби білімі, лицензиясы немесе рұқсат құжаты жоқ тұлғалардың жүзеге асыруын қылмыс деп таниды. Заңның басты мақсаты — азаматтардың денсаулығын қорғау және медициналық көмектің қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

424-баптың мәні және қолданылу саласы

424-бап екі негізгі құқыққа қарсы әрекетті қамтиды:

1. Медициналық қызметті заңсыз жүзеге асыру:

- арнайы медициналық білімі жоқ тұлғалардың емдеу іс-әрекеттерін орындауы;
- халыққа диагностикалық, емдік немесе профилактикалық қызмет көрсету.

2. Фармацевтикалық қызметті заңсыз атқару:

- дәріхана қызметін лицензиясыз жүргізу;
- дәрілік заттарды заңсыз сату;
- дәрілік заттарды дайындау немесе олардың айналымына қатысты әрекеттерді рұқсатсыз орындау.

Заңға сәйкес мұндай әрекеттер адамның денсаулығына зиян келтірген жағдайда немесе пайдакүнемдік мақсатта жасалса — қылмыстық жауапкершілік туындайды.

Қоғамдық қауіптілік мәселесі

Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызмет өз мәні бойынша жоғары қоғамдық қауіптілікке ие:

1. Адам денсаулығына төнетін қауіп

Біліксіз немесе рұқсатсыз көрсетілген медициналық қызмет:

- дұрыс емес диагноз қоюға,
- қауіпті ем тағайындауға,
- асқынуға, мүгедектікке,
- тіпті өлімге әкелуі мүмкін.

2. Дәрілік заттардың заңсыз айналымы

- Лицензиясыз сатылған дәрілер:
- сапасыз болуы,

- қолдану шарттарын бұзуы,
- тәуелділік тудыруы,
- жалған препараттардың таралуына әкелуі ықтимал.

3. **Қоғамдағы сенімнің төмендеуі**

Заңсыз қызмет денсаулық сақтау жүйесінің беделіне нұқсан келтіреді, азаматтардың мемлекеттік және ресми медициналық мекемелерге деген сенімін әлсіретеді.

4. **Экономикалық зиян**

Ресми дәріханалар мен медициналық ұйымдар салықсыз көлеңкелі айналымнан зардап шегеді.

Қылмыстық жауапкершілік және жаза түрлері

Қазақстан Республикасының ҚК-нің 424-бабы бойынша мынадай жазалар қарастырылған:

- айыппұл салу;
- түзеу жұмыстары;
- белгілі бір қызмет түрлерін атқару құқығынан айыру;
- белгілі бір мерзімге бас бостандығынан айыру.

Егер заңсыз қызмет көрсету адамды ауыр зардаптарға ұшыратса (денсаулыққа ауыр зиян, өлім) — жазаның мерзімі ұлғаяды.

Бұл нормалар медициналық және фармацевтикалық қызмет саласында заңды қатаң сақтаудың қажеттілігін көрсетеді.

Талдау

Баптың мазмұнын талдай отырып, келесі маңызды қорытындыларды айтуға болады:

1. Лицензия — қауіпсіздіктің кепілі.

Ол қызмет көрсетушінің кәсіби талаптарға, жабдықталу стандарттарына, санитарлық нормаларға сәйкес екенін растайды.

2. 424-бап профилактикалық рөл атқарады.

Яғни ауыр салдар туындамай тұрып, заңсыз әрекеттердің алдын алуға мүмкіндік береді.

3. Фармацевтикалық салада бақылау күшеюде.

Себебі дәрілердің заңсыз сатылуы — тек экономикалық емес, есірткілік тәуелділік мәселелеріне де әсер етеді.

Қорытынды

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 424-бабы — азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғауға бағытталған маңызды құқықтық норма. Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызметтің кез келген түрі адам денсаулығына елеулі қауіп төндіреді, сондықтан мемлекет мұндай әрекеттерге қатаң жаза белгілейді.

Қоғамда әділ, қауіпсіз және сапалы медициналық көмек көрсету үшін:

- кәсіби біліктілігі бар мамандардың ғана медициналық қызмет көрсетуі,
- тек лицензияланған ұйымдардың фармацевтикалық қызмет атқаруы,
- дәрілік заттардың заңды айналымы қамтамасыз етілуі — басты талаптардың бірі болып табылады.

Денсаулық сақтау саласындағы заң талаптарын сақтау — қоғамның әл-ауқатының және азаматтардың өмір қауіпсіздігінің негізгі кепілі.

Қолданылған әдебиеттер

1. **Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. - 2014 ж. - 424-бап «Заңсыз медициналық және фармацевтикалық қызмет». Ресми мәтін: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000226>**
2. **Қазақстан Республикасында медициналық қызметті лицензиялау тәртібі туралы. — ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің нормативтік-құқықтық актілері. Ресми мәтін: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2000020894>**
3. **«Дәрілік заттар айналымы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. — 2009 ж. Ресми мәтін: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z0900000174>**
4. **«Adilet» ақпараттық-құқықтық жүйесі. — ҚР Қылмыстық кодексінің ресми актілері. <https://adilet.zan.kz/>**
5. **Саттарова А.А. Медициналық қызмет көрсету саласындағы құқықтық жауапкершілік: оқу құралы. — Алматы: Қазақ университеті, 2020.**